

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЗИВАЧІВ
В АДМІНІСТРАТИВНІЙ СПРАВІ ПРО ОСКАРЖЕННЯ РІШЕНЬ ПРО ЗАСТОСУВАННЯ
ЗАХОДІВ ВПЛИВУ ЗА ПОРУШЕННЯ БЮДЖЕТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА**

**SEPARATE ISSUES REGARDING THE LEGAL STATUS OF PLAINTIFFS
IN AN ADMINISTRATIVE CASE ABOUT APPEALS AGAINST DECISIONS ON THE
APPLICATION OF MEASURES OF INFLUENCE FOR VIOLATION OF BUDGET LEGISLATION**

Дмитрик А.Б.,
*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ*

Прослідковано соціальне значення діяльності та елементи правового статусу позивача у справах про оскарження рішення про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства. Досліджено його права та обов'язки, а також взято його процесуальний статус в адміністративному судочинстві і виокремлено притаманні йому риси як учасника бюджетно-деліктних відносин.

Ключові слова: адміністративна справа, громадянин, заходи впливу, позивач, позов, порушення бюджетного законодавства.

Прослежено социальное значение деятельности и элементы правового статуса истца по делам об обжаловании решения о применении мер воздействия за нарушение бюджетного законодательства. Исследованы его права и обязанности, а также взят его процессуальный статус в административном судопроизводстве и выделены присущие ему черты как участника бюджетно-деликтных отношений.

Ключевые слова: административное дело, гражданин, меры воздействия, истец, иск, нарушение бюджетного законодательства.

The social significance of the activity and elements of the legal status of the plaintiff in cases of appealing against the decision to apply measures of influence for violation of budget legislation are traced. His rights and duties are investigated, as well as his procedural status in administrative proceedings, and features inherent to him as a participant in budget-tort relations are taken.

Key words: administrative case, citizen, measures of influence, plaintiff, lawsuit, violations of budget legislation.

Звернення до адміністративного суду з позовом про визнання протиправними та скасування рішень, якими застосовано захід впливу за порушення бюджетного законодавства, вважається юридичним фактом, який зумовлює виникнення адміністративно-процесуальних відносин. Безперечно, основними учасниками адміністративної справи є сторони позивача та відповідача. П. 8 частини 1 статті 3 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) визначає позивача як особу, на захист прав, свобод та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а також суб'єкт владних повноважень, на виконання повноважень якого подана позовна заява до адміністративного суду. Відповідно до частини 2 статті 50 КАС України позивачами в адміністративній справі можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, підприємства, установи, організації (юридичні особи), суб'єкти владних повноважень.

Що стосується адміністративних справ про оскарження рішень про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства, то суб'єкт владних повноважень на виконання таких повноважень не ініціює позовне провадження і не може бути позивачем. Фізичні особи також не можуть бути позивачами, оскільки рішенням про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства притягується до відповідальності юридична особа – розпорядник або одержувач бюджетних коштів чи інший учасник бюджетного процесу, оскільки саме їх права та інтереси може бути порушено. Отже, позивачем може бути лише та юридична особа, на захист прав та інтересів якої подано адміністративний позов до адміністративного суду, а не суб'єкт владних повноважень, який виконує владні управлінські функції у бюджетно-деліктних відносинах.

У наукових дослідженнях позивач у справі має найбільший обсяг прав, свобода розпорядження якими дозволяє впливати на розвиток адміністративного процесу та використовувати нормативні положення [1, с. 207]. Однак доцільно вести мову про те, що і позивач, і відповідач наділені рівними процесуальними правами, які у своїй сукупності є більшими порівняно з правами інших

учасників адміністративного судочинства. В.М. Котенко відзначає, що для повної реалізації зазначених прав сторони повинні мати певний процесуальний статус, який розглядається як сукупність правосуб'єктності (адміністративної процесуальної правоздатності і адміністративної процесуальної дієздатності) та єдності невід'ємних прав, свобод і обов'язків, а також юридичних гарантій їх реалізації [2, с. 11].

Для характеристики позивача у цій категорії справ необхідно за основу взяти його процесуальний статус в адміністративному судочинстві, виокремити притаманні йому риси як учасника бюджетно-деліктних відносин. Для виконання цього завдання виправданим видається використання поняття «правовий статус позивача», що є ширшим за змістом. Зумовлено це, передусім, тим, що значення категорії правового статусу полягає в тому, що вона дозволяє розглядати права та обов'язки особи в цілісній і системній єдності та з огляду на їх взаємозумовленість [3, с. 30].

І.І. Литвин наголошує на тому, що правовий статус як вид соціального статусу визначає становище суб'єкта у соціальній системі, але лише у тій її частині, яка регулюється правом. Отже, положення суб'єкта та його роль у такій системі врегульовується нормами права шляхом визначення прав, обов'язків та інших юридично значущих властивостей і характеристик суб'єкта, що встановлюють для останнього юридичні форми, порядок та межі реалізації ним своєї суспільно значущої поведінки [4, с. 21].

Соціальне значення діяльності та елементи правового статусу доцільно брати до уваги й під час характеристики правового статусу позивача у справах про оскарження рішення про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства. Основними суб'єктами оскарження таких рішень вважаються розпорядники та одержувачі бюджетних коштів, оскільки саме до них як до учасників бюджетного процесу застосовується зупинення операцій з бюджетними коштами, призупинення бюджетних асигнувань, зменшення бюджетних асигнувань, повернення бюджетних коштів до відповідного бюджету тощо. Відповідно до п. 47 ч. 1 ст. 2 Бюджетного кодексу

Україні (далі – БК України) розпорядником бюджетних коштів вважається бюджетна установа в особі її керівника, уповноважена на отримання бюджетних асигнувань, взяття бюджетних зобов'язань, довгострокових зобов'язань за енергосервісом та здійснення витрат бюджету. За обсягом наданих прав розпорядники бюджетних коштів поділяються на головних розпорядників бюджетних коштів та розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня. Головні розпорядники бюджетних коштів наділяються спеціальним керівним статусом та є елементом системи управління державними фінансами. Вони перші отримують право безпосередньо розподіляти бюджетні асигнування в межах затверджених бюджетних призначень та їх лімітних обсягів, визначених Кабінетом Міністрів України, а також вони наділені правом розподіляти кошти бюджету нижчим за ієрархією розпорядникам бюджетних коштів [5, с. 87].

Приписи БК України про розподіл на головних розпорядників та розпорядників бюджетних коштів нижчого рівня визначають одну з ознак правового статусу розпорядників, якою є те, що у законодавчих нормах закріплено субординаційний характер відносин у системі розпорядників бюджетних коштів. Така ознака зумовлює повноваження головного розпорядника контролювати використання коштів розпорядником нижчого рівня з можливістю в межах компетенції застосовувати заходи впливу за порушення бюджетного законодавства. А це в окремих випадках впливає на адміністративно-процесуальний статус розпорядника бюджетних коштів. Так, відповідно до п. 3 Порядку зменшення бюджетних асигнувань розпорядником бюджетних коштів рішення про застосування цього заходу розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня приймає головний розпорядник коштів відповідного бюджету [6]. Отже, розпорядник бюджетних коштів набуває процесуального статусу позивача, коли оскаржить до адміністративного суду рішення головного розпорядника, прийняте на підставі норм БК України про повноваження головних розпорядників.

Такі повноваження становлять основу правового статусу головного розпорядника бюджетних коштів і виражаються у тому, що головний розпорядник виконує такі дії: 1) розробляє плани діяльності на плановий та наступні за плановим два бюджетні періоди (включаючи заходи щодо реалізації інвестиційних проектів); 2) організовує та забезпечує на підставі плану діяльності та індикативних прогнозних показників бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди складання проекту кошторису та бюджетного запиту і подає їх Міністерству фінансів України (місцевому фінансовому органу); 3) отримує бюджетні призначення шляхом їх затвердження у Законі «Про Державний бюджет України» (рішенні про місцевий бюджет); 4) приймає рішення щодо делегування повноважень на виконання бюджетної програми розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня та (або) одержувачами бюджетних коштів, розподіляє та доводить до них у встановленому порядку обсяги бюджетних асигнувань тощо (ст. 22 БК України).

Загалом у бюджетному законодавстві широко використовується категорія «повноваження» як сукупність прав та обов'язків, а не окремо права і обов'язки. Бюджетне асигнування – це повноваження розпорядника бюджетних коштів, надане відповідно до бюджетного призначення, на взяття бюджетного зобов'язання та здійснення платежів, яке має кількісні, часові та цільові обмеження (п. 6 ч. 1 ст. 2 БК України). Бюджетне призначення – це повноваження головного розпорядника бюджетних коштів, надане БК України, Законом «Про Державний бюджет України» (рішенням про місцевий бюджет), яке має кількісні, часові і цільові обмеження та дозволяє надавати бюджетні асигнування (п. 8 ч. 1 ст. 2 БК України). Учасниками бюджетного процесу є органи, установи та посадові особи, наділені бюджет-

ними повноваженнями (правами та обов'язками з управління бюджетними коштами) (ч. 3 ст. 19 БК України).

Головними розпорядниками бюджетних коштів можуть бути виключно такі суб'єкти:

1) за бюджетними призначеннями, визначеними Законом «Про Державний бюджет України», – установи, уповноважені забезпечувати діяльність Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України в особі їх керівників; міністерства, Національне антикорупційне бюро України, Конституційний суд України, Верховний Суд України, вищі спеціалізовані суди та інші органи, безпосередньо визначені Конституцією України, в особі їх керівників, а також Національна академія наук України, Національна академія аграрних наук України, Національна академія медичних наук України, Національна академія педагогічних наук України, Національна академія правових наук України, Національна академія мистецтв України, інші установи, уповноважені законом або Кабінетом Міністрів України на реалізацію державної політики у відповідній сфері, в особі їх керівників;

2) за бюджетними призначеннями, визначеними іншими рішеннями про місцеві бюджети, – місцеві державні адміністрації, виконавчі органи та апарати місцевих рад (секретаріат Київської міської ради), структурні підрозділи місцевих державних адміністрацій, виконавчих органів місцевих рад в особі їх керівників. Якщо згідно із законом місцевою радою не створено виконавчий орган, функції головного розпорядника коштів відповідного місцевого бюджету виконує голова такої місцевої ради.

Наявність ознаки правового статусу, яка закріплена у законодавстві – це субординаційна природа відносин між головним розпорядником, який реалізовує свої повноваження, та розпорядником бюджетних коштів нижчого рівня, яка слугує теоретичним підґрунтям для прийняття адміністративними судами рішень у справах, в яких розпорядник оскаржує повторне застосування органами фінансового контролю зупинення операцій з бюджетними коштами. Поширеною є практика, коли органи Державної аудиторської служби на підставі проведеної ревізії зобов'язують бюджетну установу ініціювати перед головним розпорядником зменшення собі бюджетних асигнувань через виявлені ревізією порушення.

З огляду на субординаційну природу відносин розпорядника та головного розпорядника бюджетних коштів і на відсутність у законодавстві обов'язку розпорядника коштів ініціювати перед головним розпорядником застосування заходу впливу у вигляді зменшення бюджетних асигнувань (не встановлено порядку такого ініціювання) вимога органів фінансового контролю здійснити таке ініціювання є необґрунтованою. Крім того, саме собою ініціювання автоматично не призводить до зменшення бюджетних асигнувань, тому не може вважатися усуненням встановленого ревізією порушення.

Законні інтереси розпорядників бюджетних коштів містять можливість одержання ними визначених благ у процесі виконання соціальної функції публічних суб'єктів щодо утримання бюджетної сфери та надання публічних послуг. Тобто розпорядники, по-перше, є законними представниками публічного інтересу, їх права та обов'язки підпорядковані йому, по-друге, володіють власним інтересом щодо належного утримання підпорядкованої їм частини бюджетної сфери та належного надання публічних послуг підпорядкованими державними організаціями, по-третє, як керівники очолюваних ними бюджетних установ є законними представниками індивідуального характеру майнових законних інтересів щодо їх належного (максимально задоволеного) бюджетного утримання [7, с. 56]. Отже, задоволення публічних потреб є основною соціальною функцією діяльності розпорядника бюджетних коштів. Бюджет-

ні установи повністю утримуються коштами державного чи місцевого бюджетів та забезпечують постійне функціонування публічної адміністрації. Безпідставні обмеження у використанні коштів у багатьох випадках зумовлюють ненадання на належному рівні публічних послуг бюджетною установою. З огляду на це адміністративним судам під час розгляду справ про оскарження рішень про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства необхідно враховувати соціальне (публічне) значення діяльності розпорядника бюджетних коштів, намагатися в якомога коротші терміни вирішити справу, зважаючи на те, що рішенням правозастосовного суб'єкта обмежено повноваження бюджетної установи на використання коштів.

Одержувачем бюджетних коштів вважається суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яка не має статусу бюджетної установи, уповноважена розпорядником бюджетних коштів на здійснення заходів, передбачених бюджетною програмою, та отримує на їх виконання кошти бюджету (п. 38 ч. 1 ст. 2 БК України). Критеріями визначення одержувача для здійснення заходів бюджетної програми є такі: досвід роботи за відповідним профілем не менше двох років та наявність відповідної кваліфікації з урахуванням напрямку чи заходу бюджетної програми; виробничий потенціал і показники виробничої діяльності, науково-технічної бази (у разі потреби); наявність бездефіцитного фінансового плану на поточний рік, фінансово-економічного розрахунку (обґрунтування) здійснення заходів бюджетної програми; незбиткова діяльність одержувача за останні два роки, відсутність простроченої заборгованості за наданими банками кредитами; співвідношення вартості робіт, послуг та їх якості; застосування договірних умов. Одержувачем не може бути суб'єкт господарювання, громадська чи інша організація, яку визнано в установленому порядку банкрутом, стосовно якої порушено справу про банкрутство чи яка перебуває на стадії ліквідації (п. 9 Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ [8]).

У наукових дослідженнях існують думки про те, що невизначеність правового статусу одержувачів бюджетних коштів негативно позначається на реальному стані фінансування таких юридичних осіб [9, с. 157].

На рівні наукових досліджень наголошується на окремих характеристиках правового статусу одержувачів бюджетних коштів. Так, В.Д. Чернадчук відзначає, що одержувачі є підконтрольними суб'єктами в бюджетно-контрольних правовідносинах, а також суб'єктами, що притягаються до відповідальності за порушення бюджетного законодавства. Це дає підстави для визнання одержувачів бюджетних коштів зобов'язаними суб'єктами окремих видів бюджетних правовідносин, зокрема правовідносин виконання бюджетів, контрольно-бюджетних, бюджетно-деліктних, бюджетних правовідносин провадження, правовідносин бюджетної відповідальності [10, с. 93]. Н.Я. Якимчук також наголошує на тому, що однією з основних рис правового положення одержувачів бюджетних коштів є те, що вони несуть відповідальність за вчинені ними бюджетні правопорушення, що дозволяє їх віднести до суб'єктів саме бюджетних правовідносин. Вони входять до системи розпорядників бюджетних коштів, а норми права, що визначають їх статус, входять до інституту розпорядників бюджетних коштів [11, с. 268].

На підставі цих теоретичних конструкцій та напрацьованої правозастосовної практики доцільно закріпити на законодавчому рівні окремі елементи правового

статусу одержувачів бюджетних коштів. Зокрема, у Бюджетному кодексі України слід вказати, які суб'єкти не можуть бути одержувачами бюджетних коштів, чітко виокремити основні права та обов'язки одержувачів, а також навести особливості притягнення одержувачів бюджетних коштів до бюджетно-правової відповідальності. Такі заходи сприятимуть й удосконаленню правового статусу одержувача бюджетних коштів як позивача в адміністративних справах про оскарження рішення щодо застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства.

Саме через поняття правосуб'єктності КАС України визначає здатність мати та здатність особисто здійснювати свої процесуальні права та обов'язки в адміністративному судочинстві. Відповідно до статті 48 КАС України адміністративна процесуальна правосуб'єктність позивачів має такі складники:

– адміністративна процесуальна правоздатність. Здатність мати процесуальні права та обов'язки в адміністративному судочинстві визнається за громадянами України, іноземцями, особами без громадянства, органами державної влади, іншими державними органами, органами влади Автономної Республіки Крим, органами місцевого самоврядування, їхніми посадовими і службовими особами, підприємствами, установами, організаціями (юридичними особами);

– адміністративна процесуальна дієздатність. Здатність особисто здійснювати свої адміністративні процесуальні права та обов'язки та доручати ведення справи представникові належить органам державної влади, іншим державним органам, органам влади Автономної Республіки Крим, органам місцевого самоврядування, їхнім посадовим і службовим особам, підприємствам, установам, організаціям (юридичним особам).

Наявність адміністративної процесуальної правосуб'єктності є основною умовою для отримання розпорядником (одержувачем) бюджетних коштів чи іншою особою правового статусу позивача в адміністративному судочинстві. Однак слід погодитися з думкою, що для звернення особи з адміністративним позовом до адміністративного суду вона повинна вважати, що її права, свободи чи інтереси у сфері публічно-правових відносин порушені [12, с. 73]. Тобто, крім наявності адміністративної процесуальної правосуб'єктності, необхідною є впевненість уповноваженого представника юридичної особи у тому, що рішенням про застосування заходу впливу за порушення бюджетного законодавства були порушені права чи інтереси учасника бюджетного процесу.

Також необхідною умовою закріплення за особою статусу позивача у справах про оскарження рішення про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства є визнання її у встановленому законодавством порядку позивачем в адміністративному судочинстві. Без такого визнання учасник бюджетно-деліктних відносин не матиме можливості реалізувати права, які надані йому Кодексом адміністративного судочинства України. Тобто для реалізації права на захист має відкритися позовне провадження в адміністративній справі.

Отже, позивачем в адміністративній справі про оскарження рішень про застосування заходів впливу за порушення бюджетного законодавства слід вважати розпорядника або одержувача бюджетних коштів чи іншу особу, на захист порушених прав та інтересів у сфері публічно-правових відносин яких відкрито позовне провадження в адміністративній справі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Ситніков О.Ф. Реалізація правового статусу позивача в адміністративному судочинстві. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2013. № 1. С. 206–211.
2. Котенко В.М. Забезпечення процесуальних прав і законних інтересів позивача та відповідача в адміністративному судочинстві України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право». К., 2011. 21 с.
3. Волинка К. Забезпечення прав і свобод особи в Україні: теоретичні і практичні аспекти. Право України. 2000. № 11. С. 30–34.
4. Литвин І.І. Сутність поняття правового статусу. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2016. Вип. 38 (1). С. 18–21.
5. Чуприна Л. Правова характеристика бюджетної установи як розпорядника бюджетних коштів на стадії виконання бюджету. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Юридичні науки». 2010. Вип. 82. С. 86–89.
6. Про затвердження Порядку зменшення бюджетних асигнувань розпорядникам бюджетних коштів: постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2011 року № 255. Офіційний вісник України. 2011. № 20. Ст. 832.
7. Якимчук Н. Структура правового статусу розпорядників бюджетних коштів. Вісник Національної академії прокуратури України. 2010. № 1. С. 54–63.
8. Про затвердження Порядку складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ: постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 р. № 228. Офіційний вісник України. 2002. № 9. Ст. 414.
9. Романенко Є.О. Правовий статус отримувачів бюджетних коштів. Часопис Київського університету права. 2013. № 3. С. 156–159.
10. Чернадчук В.Д. Бюджетні правовідносини в Україні: поняття, класифікація та особливості структури: монографія. Суми: Університетська книга, 2011. 172 с.
11. Якимчук Н.Я. Правовий статус розпорядників бюджетних коштів в Україні: дис. ... докт. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». К., 2010. 556 с.
12. Котенко В.М. Забезпечення процесуальних прав і законних інтересів позивача та відповідача в адміністративному судочинстві України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право та процес; фінансове право; інформаційне право». К., 2011. 194 с.

УДК 35(4+477)/004.77

ЗАРУБІЖНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

FOREIGN AND DOMESTIC EXPERIENCE ELECTRONIC GOVERNANCE

Дніпров О.С.,

*кандидат юридичних наук,**докторант кафедри адміністративного та інформаційного права**Інституту права та психології**Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті досліджується досвід впровадження та функціонування електронного урядування в зарубіжних країнах у контексті його можливого використання в Україні. Розглядається визначення терміна «електронний уряд». У статті наведено дані про тенденцію збільшення кількості країн, які використовують е-технології в державному управлінні. Звертається увага на те, що стратегічними завданнями впровадження електронного урядування є подолання інформаційної нерівності, перебудова відносин з громадянами, вдосконалення технології державного управління задля забезпечення прозорості, доступності та зручності отримання громадянами публічних послуг. У статті визначаються особливості впровадження е-урядування як одного з чинників демократичних перетворень у взаємодії влади, бізнесу та організацій громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: місцеве самоврядування, державне управління, електронний уряд, е-урядування, інформаційно-комунікативні технології (ІКТ), децентралізація влади.

В статье исследуется опыт внедрения и функционирования электронного управления в зарубежных странах в контексте его возможного использования в Украине. Рассматривается определение термина «электронное правительство». В статье приведены данные о тенденции увеличения количества стран, которые используют е-технологии в государственном управлении. Обращается внимание на то, что стратегическими задачами внедрения электронного управления является преодоление информационного неравенства, перестройка отношений с гражданами, совершенствование технологии государственного управления для обеспечения прозрачности, доступности и удобства получения гражданами публичных услуг. В статье определяются особенности внедрения е-управления как одного из факторов демократических преобразований во взаимодействии власти, бизнеса и организаций гражданского общества в Украине.

Ключевые слова: местное самоуправление, государственное управление, электронное правительство, е-управление, информационно-коммуникативные технологии (ИКТ), децентрализация власти.

The article examines the experience of implementation and functioning of e-government in foreign countries in the context of its possible use in Ukraine. The definition of the term "electronic government" is considered. The article presents data on the tendency to increase the number of countries using e-technologies in public administration. Attention is drawn to the fact that the strategic tasks of implementing e-governance are to overcome information inequality, to rebuild relations with citizens, and to improve the technology of public administration in order to ensure transparency, accessibility and convenience for citizens to receive public services. The article defines the peculiarities of the introduction of e-governance as one of the factors of democratic transformations in the interaction of power, business and civil society organizations in Ukraine.

Key words: local self-government, state administration, e-government, e-government, information and communication technologies (ICT), decentralization of power.

Постановка проблеми. Впровадження електронного урядування є перспективним напрямом розвитку України, що вимагає трансформації процесу управління та прийняття важливих для держави рішень. Ефективність впровадження електронного урядування в нашій країні залежить від бага-

тьох факторів, зокрема вивчення досвіду зарубіжних країн та вміння виокремити в ньому ті аспекти, які б заклали позитивні зрушення і в українській системі владних відносин [1, с. 108].

Електронний уряд – це концепція здійснення державного управління, притаманна інформаційному сус-